

A családi otthonteremtési kedvezmény (CSOK) igénybevétele a Felzárkózó Települések programban részt vevő településeken 2019 és 2021 között

Betekintő

A gyermekvállalásnak jelentős előfeltétele a lakhatási körülmények javítása. Ezt felismerve a magyar kormány 2015 óta egy többféle elemet magában foglaló, egyedülálló otthonteremtési programot valósít meg. A program legsikeresebb eleme és egyben legnagyobb volumenű tétele a családok otthonteremtési kedvezménye (CSOK), amelynek adatait jelen tanulmányban a 2019–2021-es évekre vizsgáljuk meg azokon a településeken, amelyek részt vesznek a Felzárkózó települések (FeTe) programban, vagy várhatóan bekerülnek ebbe. A program célja, hogy az ország leghátrányosabb helyzetű településeinek elmaradottságait csökkentse, lehetőség szerint bővítse ezeken a foglalkoztatást, növelje a lakosságmegtartó képességet, amely összekapcsolódik a lakáshellyel is.

Bevezetés

A FeTe, azaz a „Felzárkózó Települések” programot a kormány a Máltai Szeretetszolgálattal közösen hívta életre, 2019-ben indult a programban résztvevő települések támogatására. Induláskor 30 település volt a programban, a tervek szerint ez tíz év alatt egészül ki 300 településre. A kiválasztott településeken magas a roma lakosság részaránya, de a programba kerülés döntő szempontja a társadalmi hátrányok halmozott jelenléte volt, amelynek egyik eleme a lakáshelyzet. A FeTe településeken igénybe vehető családi otthonteremtési kedvezmény (CSOK) adatait korábban Antal István és Török Péter elemezte a Magyar Államkincstár 2016–2018-as CSOK adatbázisa alapján (Antal, Török 2020). A tanulmányban azt vizsgáljuk meg településszinten, hogy a programban jelenleg benne lévő, immár 118, valamint a programba bevonásra tervezett további 182 településen milyen

a CSOK igénybevétele 2019 és 2021 között, mintegy kiegészítve a korábbi (Antal, Török 2020) tanulmányt. Ez a tanulmány csak az akkor programban lévő 30 településre vonatkozóan tekintette át a CSOK adatokat, és arra a következtetésre jutott, hogy a CSOK igénybevétele hozzájárul az igénybevevők lakó- és életkörülményeinek javításához. A KINCS munkatársai által készített más tanulmányok kimutatták, hogy a CSOK hozzájárult a lakáshelyzet javításához, megállapították, hogy a családvédelmi akcióterv intézkedései segítségével voltak a gyermekes családoknak (Papházi, Nyírádi, Pári 2021), a CSOK elősegíti a gyermekvállalást a támogatásban részesülőknél (Papházi 2022), a falusi CSOK pedig elősegítette a preferált településeken a népesség megtartását (Pári, Papházi, Uhljár 2022).

Módszertani kérdések

Áttekintésünk arra törekszik, hogy a CSOK adatokat bemutassa a FeTe településeken a statisztikai elemzés módszerével. A CSOK adatbázisok a Kopp Mária Intézetben (KINCS) rendszeres feldolgozás-

ra és közzétételre kerülnek, az eddigi elemzések a feldolgozás részletes módszertani bemutatására is kitérnek (Papházi 2022, Papházi, Nyírádi, Pári 2021). A CSOK adatokból készült idősoros adattár

mellett lehetőség van az adatok településszintű összegzésére is. Ez az aggregált CSOK adatbázis 3177 településhez (amelyben Budapest 23 kerülete is egy-egy településnek számít) kapcsolja a CSOK adatokat: a szerződések számát, típusát, a családok számát, a bennük meglévő és vállalt gyermekek számát, valamint a támogatás összegét, vissza nem térítendő és kamattámogatott hitelekkel együtt is. Ezek az adatok 2016 és 2021 közötti minden évre nézve megtalálhatók a 2021-es településszerkezet szerint. A továbbiakban az elemzés erre a településszintű adatbázisra támaszkodik.

A CSOK így létrejött településszintű adattára kapcsolható a KSH helységnévtár – helynévkönyv adataihoz, átvéve ebből a településazonosítót, a vármegye, régió és járáskódokat, a lakónépességet és a lakások számát, valamint a települések négyelemű jogálláskódját. Ez kiegészíthető továbbá a FeTe települések kódjával (ténylegesen a programban lévő és a programba való bekerülésre tervezett település), valamint azoknak a településeknek a beazonosítására alkalmas kódjával, amelyeken a falusi CSOK igénybevételei lehetősége

biztosított. Az ország nem minden települése olyan, amelyen valamely ingatlanra CSOK szerződést kötöttek. 2019-ben 1861, 2021-ben 2027 településen (budapesti kerületekkel) kötöttek új és/vagy, használt lakásra, és/vagy falusi CSOK-ra szerződést. Vannak olyan évek, amelyekben különböző okok miatt a MÁK adatállományok nem tartalmazznak minden adatot településre beazonosíthatóan, ezeket településhez nem köthető (nem beazonosítható) sorban tüntettük fel.

A FeTe programba 300 települést választottak ki, amelyek listája megtalálható az 1057/2021. (II. 19.) Korm. határozat 3. mellékletében. A lista Tiszakarád települést feltünteteti a ténylegesen és a tervezetten programba lépő települések között is, kihagyja viszont Tiszakanyár községet, amelyet csak a FeTe honlapja szerepeltet.¹ A FeTe települések mellett külön kategóriába soroltuk a rajtuk kívüli falusi CSOK településeit, valamint harmadikként azokat is, amelyek sem a FeTe, sem a falusi CSOK kategóriájába nem tartoznak, tehát az ötezer főnél nagyobb lakosságú városokat és községeket.

A FeTe települések kiemelt jellemzői

A FeTe települések között szinte kivétel nélkül községek fordulnak elő. A 118 programban lévő település közül mindössze egy városi jogállású volt

2019-ben és 2021-ben is (Nagyecsed), a programba való bevonásra tervezett 182 település mindegyike község.

1. táblázat: Települések száma településkategóriák és jogállás szerint (2022. január 1.)

Településkategória	Főváros	Megyei jogú város, megyeszékhely	Egyéb város	Község	Összesen
FeTe települések a)			1	299	300
Preferált települések b)			90	2294	2384
Nem preferált települések c)	23	23	231	216	493
Összesen	23	23	322	2809	3177

a) A Felzárkózó települések (FeTe) programban ténylegesen részt vevő (118), és a programba való bekerülésre tervezett (182) települések.

b) Falusi CSOK igénylése szempontjából preferált települések, a FeTe programban részt vevő preferált települések nélkül.

c) Sem a FeTe, sem a falusi CSOK által nem támogatott települések.

Megjegyzés: 2019-ben és 2021-ben egyaránt, a budapesti kerületek önálló településként való megjelenítésével.

Forrás: KSH helynévkönyvek és helységnévtár mellékletei.²

¹<https://fete.hu/a-300-felzarkozo-telepules-lakatasi-beavatkozas-terve/>

²A lakónépességi és a lakásadatokat, valamint a településkódok adatait a helynévkönyvek mellékleteiként letölthető Excel táblázatok tartalmazzák.

Mint az 1. táblázatban látható, a két kedvezményezett típus között van átfedés. A FeTe programban résztvevő települések között mindössze négy olyan van, amelyik nem preferált település a falusi CSOK szempontjából (Alsószentmárton, Karancsság, Mezőladány, Nagyecsed), a bevonni tervezett települések között kettő ilyen található (Kálló és Köröm). A FeTe települések tehát hat kivétellel mind olyanok, amelyekben a falusi CSOK is igényelhető. A falusi CSOK-ra 2021-ben már 2678 településen lehetett folyamodni (Pári,

Papházi, Uhljár 2022), a FeTe települések tehát lényegében a falusi CSOK szempontjából preferált települések egy szűkebb halmaza (az említett hat helység kivételével). Magyarország népessége 2019-ről 2021-re csaknem 42 ezer fővel, 0,4%-kal csökkent. A FeTe településeken lakók a lakosság mintegy 3%-át jelentik. Ezeken a helyeken volt a legnagyobb arányú a népesség csökkenése, 1,6%, a másik két kategóriában a csökkenés jóval kisebb mértékű, 0,2 és 0,5%.

2. táblázat: Településkategóriák lakónépesség szerint tárgyév január 1-jén

Településkategória	Lakónépesség 2019		Lakónépesség 2021		2019=100
	fő	%	fő	%	%
FeTe települések a)	309732	3,2	304815	3,1	98,4
Preferált települések b)	2301515	23,6	2297350	23,6	99,8
Nem preferált települések c)	7161509	73,3	7128607	73,3	99,5
Összesen	9772756	100,0	9730772	100,0	99,6

a) A FeTe programban ténylegesen részt vevő, és a programba való bekerülésre tervezett települések.

b) Falusi CSOK igénylése szempontjából preferált települések, FeTe programban részt vevő preferált települések nélkül.

c) A FeTe és a falusi CSOK által nem támogatott települések.

Forrás: KSH helynévkönyvek és helységnévtár mellékletei.

Bár a lakónépesség száma mindegyik vizsgált településkategóriában csökken, a lakások száma pont

ellenkezőleg: ha kevéssel is, de mindegyikben emelkedik.

3. táblázat: Lakások száma a településeken településkategóriák szerint, tárgyév január 1-jén

Településkategória	Lakások 2019		Lakások 2021		2019=100
	db	%	db	%	%
FeTe települések a)	117381	2,6	117453	2,6	100,1
Preferált települések b)	1026346	23,0	1029456	22,9	100,3
Nem preferált települések c)	3311764	74,3	3354435	74,5	101,3
Összesen	4455491	100,0	4501344	100,0	101,0

a) A FeTe programban ténylegesen részt vevő, és a programba való bekerülésre tervezett települések.

b) Falusi CSOK igénylése szempontjából preferált települések, FeTe programban részt vevő preferált települések nélkül.

c) A FeTe és a falusi CSOK által nem támogatott települések.

Forrás: KSH helynévkönyvek és helységnévtár mellékletei.

A lakások számának emelkedése a FeTe településeken a legkisebb (0,1%), míg legnagyobb (1,3%-os) a településfejlesztési programokkal nem preferált városokban és nagyobb községekben, amelyek jobb helyzetét a lakások gyarapodása is mutatja. Az egy lakásra jutó lakosok száma min-

degyik településkategóriában kismértékben csökkent 2019-ről 2021-re, de a FeTe településeken jut a legtöbb lakos egy lakásra, 2021-ben 2,6 fő, míg a nem preferált településeken ugyanebben az évben 2,13 fő.

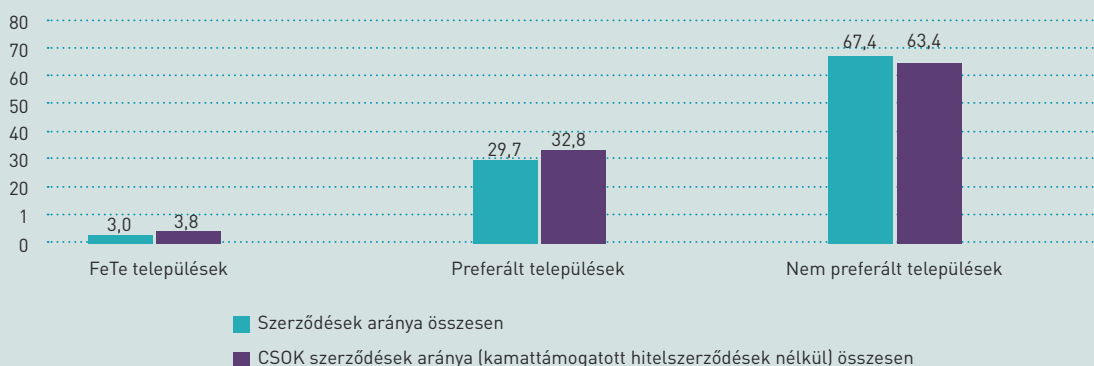
A CSOK szerződések a FeTe településeken

Az adatállományok a CSOK szerződések rögzített ismérveit gyűjtik, minden sor egy szerződés adatait tartalmazza. A szerződések kétfélek: vissza nem térítendő támogatások és kamattámogatott hitelek. A szoros értelemben vett CSOK szerződések azok, amelyek az új vagy a használt lakás, családi ház vásárlására, építésére, bővítésére igényelhető, vissza nem térítendő állami támogatásra irányuló szerződések valamilyen konstrukcióban. Ezeknek a vissza nem térítendő CSOK szerződéseknek a 3. típusa az ún. falusi CSOK, amely szintén több támogatásfajta igénybevételi lehetőségét jelenti, lényegében a meghatározott ötezer fő alatti településeken a meglévő lakás építésére, bővítésére, korszerűsítésére terjedhet ki, illetve ezeken a helyeken használt lakás vásárlása esetén úgyszintén bővítésre és korszerűsítésre nyílik ezáltal lehetőség. A szerződések 4. típusa a kamattámogatott hitelek, tehát az államilag támogatott, fix kamatozású CSOK hitelre vonatkozó szerződéseket tartalmazza, amelyek önmagukban nem, csak valamilyen más CSOK szerződéshez kapcsolódóan vehetők fel, de ezek megkötése nem kötelező jellegű. A CSOK szerződések számos részletezett fajtáját tartalmazza a felhasznált adatbázis, amelyek az említett négy fő típusba vonhatók össze a támogatások tartalma szerint (új lakásra,

használt lakásra, falusi CSOK-ra irányulóan, valamint a kamattámogatások tekintetében). Ez a négy fő típus az időbeli összehasonlíthatóság lehetőségét is biztosítja.

A FeTe településeken megkötött CSOK szerződések aránya megfelel az itteni lakások arányának. Ha a megkötött szerződések összességét vesszük figyelembe, amelybe a kamattámogatási szerződések is benne vannak, akkor azt látjuk, hogy ezeken a településeken élt az össznépesség 3,1%-a 2021-ben, és az itt megkötött lakásszerzésre irányuló szerződések is kb. ezt az arányt mutatják az országon belül. Ha csak a vissza nem térítendő CSOK támogatási szerződéseket vesszük figyelembe a kamattámogatott hitelszerződések nélkül, akkor azt láthatjuk, hogy ebben a körben már a FeTe települések felülreprezentáltak és az ötezer főnél nagyobb települések azok, ahol lakossági arányuknál kisebb mértékben kötnek CSOK szerződéseket. CSOK szerződést főként a FeTe programon kívüli, falusi CSOK szempontjából preferált településeken kötnek: ezeken a településeken az összlakosság kevesebb, mint negyede élt 2021-ben, viszont a CSOK szerződések közel harmadát kötötték meg az ebben a településkategóriánkban lévő ingatlanokra.

1. ábra: Szerződések aránya a 2019–2021 között összesen megkötött szerződéseken belül településkategóriák szerint, %

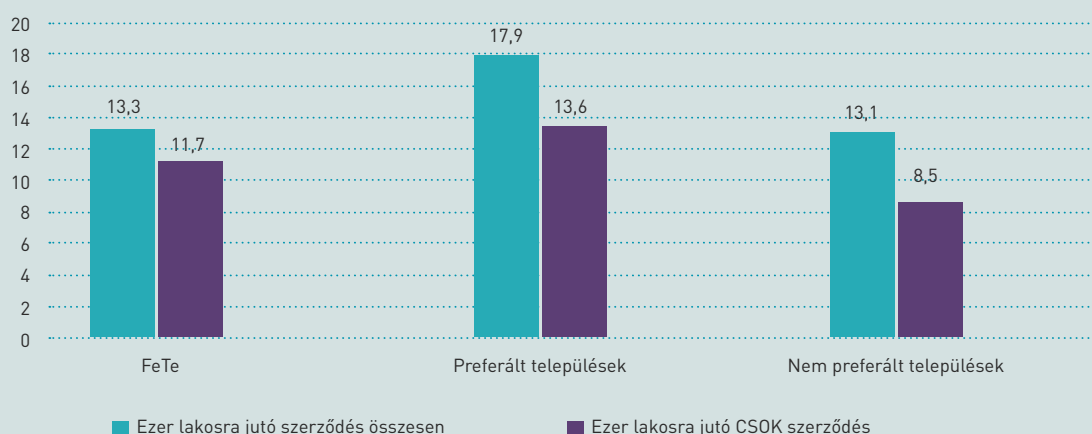

Forrás: MÁK. Megjegyzés: a településkategóriák pontosítását lásd a táblázatok lábjegyzeteiben.

A FeTe és a falusi CSOK programokkal nem érintett, ötezer főnél nagyobb települések lakossága tehát relatíve kisebb mértékben érintett a CSOK körében, ami az ezer lakosra jutó szerződések számában is megmutatkozik. Országosan 9,8 szer-

ződést kötöttek 2019-től 2021-ig, ezer lakosra vetítve, de ezeken ugyanez a szám a nem preferált településeken csak 8,5, a FeTe településeken 11,7, a falusi CSOK további településein pedig 13,6 (2. ábra).

2. ábra: Ezer lakosra jutó szerződések településkategóriák szerint, 2019-2021, db

Kamattámogatott hitelszerződések nélkül. Megjegyzés: a lakosságszámra vetítés csak közelítő jellegű, mivel a CSOK szerződéseket legtöbbször párkapcsolatban élők kötik. A számítás során a 2019-2021 között megkötött összes szerződést viszonyítottuk a 2019-2021 január 1-i lakónépesség átlagához. A településkategóriák pontosítását lásd a táblázatok lábjegyzeteiben. Forrás: MÁK.

A nem preferált, a FeTe és a falusi CSOK által nem érintett településeken a kamattámogatott hitelszerződések megkötése nagyobb mértékű, mint a másik két településkategóriában. Látható a szerződések arányaiból, hogy a FeTe településeken a legkisebb a kamattámogatott hitelszerződések aránya, és az új lakásra irányuló szerződések ará-

nya is. Viszont a falusi CSOK-ra irányuló szerződéskötések a legmagasabbak, amiből egyben arra is következtethetünk, hogy vélhetően a falusi CSOK jelenti a legnagyobb lehetőséget ezeken a településeken élő családok számára a lakáshelyzetük javítására.

4. táblázat: CSOK szerződések típusonként és településkategóriák szerint, 2019-2021

Településkategória	Új lakásra	Használt lakásra	Falusi CSOK-ra	Kamat-támogatott hitelre	Összesen
	irányuló szerződések				
száma					
FeTe települések a)	21	1190	2382	498	4091
Preferált települések b)	2023	6523	22819	9737	41102
Nem preferált települések c)	19459	40995	94	32849	93397
Összesen	21503	48708	25295	43084	138590
aránya					
FeTe települések a)	0,5	29,1	58,2	12,2	100,0
Preferált települések b)	4,9	15,9	55,5	23,7	100,0
Nem preferált települések c)	20,8	43,9	0,1	35,2	100,0
Összesen	15,5	35,1	18,3	31,1	100,0

a) A FeTe programban ténylegesen részt vevő, és a programba való bekerülésre tervezett települések.

b) Falusi CSOK igénylése szempontjából preferált települések, FeTe programban részt vevő preferált települések nélkül.

c) A FeTe és a falusi CSOK által nem támogatott települések.

Forrás: MÁK.

Családok és gyermekek a CSOK szerződésekben

Az elemzéshez használt adatbázislehetőséget ad a CSOK szerződésekben szereplő családok és gyermekek számának áttekintésére az egyes kialakított településkategóriák szerint. Nem tartalmazza viszont a településeken élő családok és gyermekek számát, ezért ezekhez a MÁK adatok nem viszonyíthatók, nem tudjuk azt megmondani, hogy egy adott településen a családok hány százaléka vette igénybe a CSOK-ot. A CSOK adat-

állományok jellemzője, hogy családayonosítót nem tartalmaznak, ezért nem lehet megállapítani, hogy a két szerződést kötött családok közül melyik két szerződés tartozik ugyanahhoz a családhoz. Viszont egy család csak egy vissza nem térítendő támogatást kaphatott, ezért a családok száma megegyezik a CSOK szerződések számával, a kamattámogatási szerződést nem is feltétlenül kötötték meg a családok.

5. táblázat: Családok, meglévő és vállalt gyermekek a településeken, 2019–2021

Településkategória	Családok	Meglévő gyermekek	Vállalt gyermekek
	száma		
FeTe települések a)	3593	8247	2011
Preferált települések b)	31365	64021	14951
Nem preferált települések c)	60548	92877	34514
Összesen	95506	165145	51476

a) A FeTe programban ténylegesen részt vevő, és a programba való bekerülésre tervezett települések.

b) Falusi CSOK igénylése szempontjából preferált települések, FeTe programban részt vevő preferált települések nélkül.

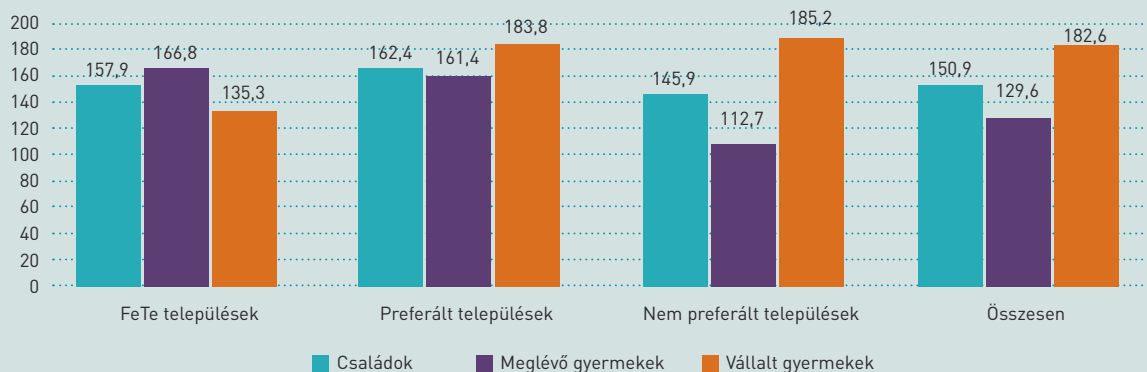
c) A FeTe és a falusi CSOK által nem támogatott települések.

Forrás: MÁK

2019-ről 2021-re évente a CSOK körében egy jelentős bővülés ment végbe, több család vette igénybe ezt a támogatásfajtát, az igénylő családokban több volt a gyermek, és nagyobb volt a vállalt gyermekek száma is. Településkategóriáink szerint az látható, hogy a vissza nem térítendő támogatási szerződést kötött családok száma leginkább a falusi CSOK FeTe programon kívüli településein növekedett a legnagyobb mértékben ebben az időszakban (62,4 %-kal). A FeTe településeken

a meglévő gyermekek száma nőtt legkiemelkedőbben, a településfejlesztési programok által nem preferált településeken pedig a vállalt gyermekek száma. Ez utóbbiból arra következtethetünk, hogy az új és a használt lakások megszerzésével összefüggésben, amelyekre vonatkozó CSOK szerződések megkötése ezeken a nagyobb településeken arányaiban a legmagasabb, inkább előtérbe kerül a gyermekvállalás gondolata.

3. ábra: Családok, meglévő és vállalt gyermekek számának növekedési aránya a településeken, 2019-ről 2021-re, %

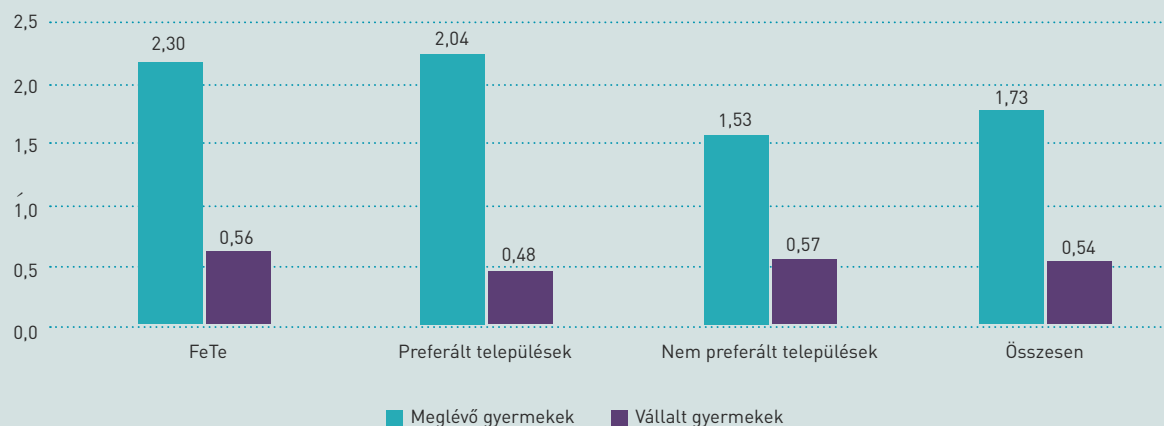

Megjegyzés: a településkategóriák pontosítását lásd a táblázatok lábjegyzeteiben. Forrás: MÁK.

A CSOK szerződéseiben a meglévő gyermekek számának erőteljesebb növekedése a FeTe településeken utalhat arra is, hogy 2021-ben a nagycsaládosok arányaiban többen kötöttek

CSOK szerződést, mint 2019-ben. Az egy családra jutó gyermekek számának alakulása településkategóriánként is ezt támasztja alá.

4. ábra: Egy családra jutó meglévő és vállalt gyermekek száma, 2019–2021, fő

Megjegyzés: a településkategóriák pontosítását lásd a táblázatok lábjegyzeteiben. Forrás: MÁK.

Az egy családra jutó gyermekszám a 2019 és 2021 közötti időszakban a FeTe településeken volt a legmagasabb. Az így számolt átlagos gyermekszám a FeTe településeken 2,3, míg a nem preferált helységeken, ami többségében a városokat jelenti, a CSOK szerződéseket átlag 1,53-as meglévő gyermekszám mellett kötötték. Figyelemmel a meglévő gyermekszám növekedési arányára is, azt feltételezhetjük, hogy azok a családok is egyre inkább be tudtak kapcsolódni a vissza nem térítendő támogatást jelentő CSOK szerződések megkötésének lehetőségébe, amelyek már neveltek

gyermeket. A FeTe településeken magasabb a roma lakosság részaránya, mint a nem FeTe településeken, ezért a magasabb átlagos gyermekszám alapján arra is következtethetnénk, hogy a szerződések megkötésének lehetőségével a roma lakosság egy része is élni tudott, bár a nemzetiségi adatok hiánya miatt ezt nem jelenthetjük ki egyértelműen. Az országos átlagtól való eltérés azonban mindhárom településkategóriában kicsi a vállalt gyermekek tekintetében, de a nem preferált településeken való nagyobb átlagosan vállalt gyermekszám ezekből az adatokból is megmutatkozik.

A CSOK támogatások nagysága

A MÁK adatok szerint a CSOK támogatási összegek 2019-ről 2021-re 30%-kal nőttek. Csak a tényleges CSOK összegekkel, vagyis a vissza nem térítendő támogatások ráfordításaival számoltunk,

a kamattámogatott hitelek nem vettük figyelembe, ezeket a FeTe településeken kevésbé is vették igénybe

6. táblázat: CSOK támogatások összegei településkategóriák szerint, Mrd Ft

Településkategória	CSOK támogatásokra kifizetett összeg			
	2019	2020	2021	összesen
FeTe települések	2,956	6,817	7,846	17,619
Preferált települések	28,677	61,105	55,959	145,742
Nem preferált települések	62,901	49,130	59,151	171,183

Településkategória	CSOK támogatásokra kifizetett összeg			
	2019	2020	2021	összesen
Nem beazonosítható települések	0,012	0,002	0,000	0,015
Összesen	94,547	117,055	122,957	334,559

a) A FeTe programban ténylegesen részt vevő, és a programba való bekerülésre tervezett települések.

b) Falusi CSOK igénylése szempontjából preferált települések, FeTe programban részt vevő preferált települések nélkül.

c) A FeTe és a falusi CSOK által nem támogatott települések.

Megjegyzés: kamattámogatott hitelek összegei nélkül. Az összegzésekben a kerekítések miatt eltérés adódhat a matematikailag számított értékektől. Forrás: MÁK.

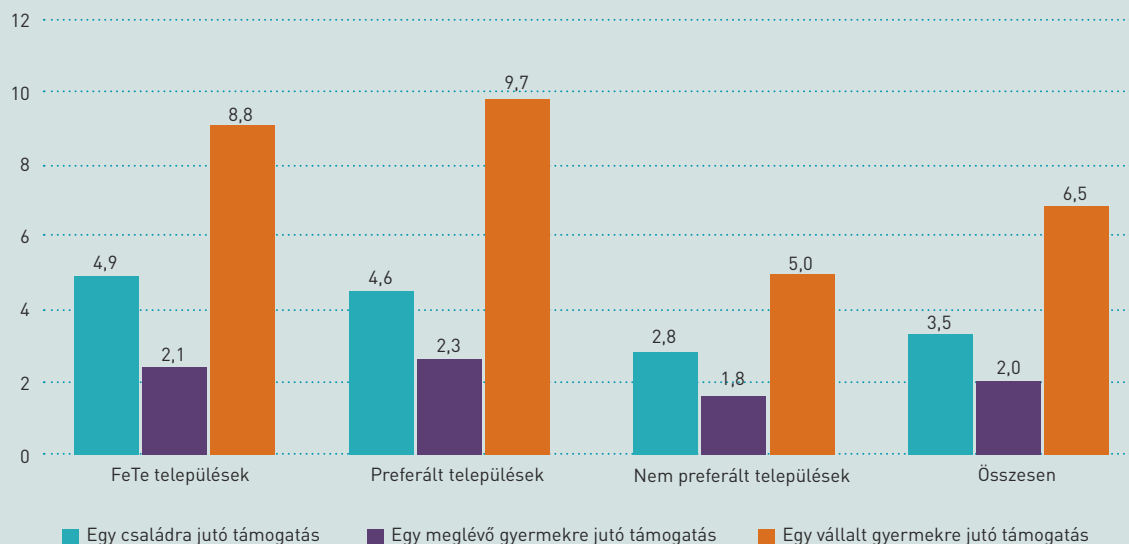
A FeTe településeken a legkisebb a CSOK támogatásokra kifizetett összeg, melyet az is okozhat, hogy itt a legalacsonyabb a szerződések száma. Ezek a településeken azonban a CSOK szerződések jelentős szerepet töltenek be, hiszen itt a legnagyobb a növekedés mértéke, 2019 és 2021 között közel 3 Mrd Ft-ról 7,8 Mrd Ft-ra emelkedett, ami 2,7-szeres bővülés. A nem preferált településeken a CSOK támogatások összegei viszont 62,9 Mrd Ft-ról 59,1 Mrd Ft-ra csökkentek, ez 6 %-os visszaesést jelent a 2019-es báziséhoz képest.

A FeTe és a rajtuk kívüli falusi CSOK-ban részesült családok támogatottságát számított mutatók is kifejezhetővé teszik. 2019-2021 között a vissza

nem térítendő CSOK támogatások egy szerződésre jutó összege a FeTe településeken volt a legmagasabb a viszonylag kevés szerződéskötés ellenére, átlagosan 4,9 millió Ft, a falusi CSOK-kal preferált többi településen 4,6 millió Ft és a nem preferált, többnyire városi településeken 2,8 millió Ft volt.

A CSOK kedvezményezett csoportjai szerinti támogatási összegmutatók alakulásából az látható, hogy a FeTe településeken az egy családra jutó támogatási összegek a legmagasabbak, a nem preferált településeken pedig az egy családra, az egy meglévő és az egy vállalt gyermekre jutó támogatási összegek egyaránt a legalacsonyabbak a vizsgált időszakban.

5. ábra: Egy családra, egy meglévő és egy vállalt gyermekre jutó CSOK támogatási összegek, 2019–2021, millió Ft

Megjegyzés: csak a vissza nem térítendő támogatások összegei, a településekhez nem köthető értékek nélkül. A településkategóriák pontosítását lásd a táblázatok lábjegyzeteiben. Forrás: MÁK.

A kedvezményezett csoportok támogatásmutatóiból az is látható, hogy a CSOK a vállalt gyermekeket támogatja a legnagyobb mértékben, a meg-

lévő gyermekek támogatása ennél jóval kisebb arányú mindhárom települési kategóriában.

Összegzés

Rövid áttekintésünkben azt vizsgáltuk, hogy a FeTe programhoz tartozó településeken mi állapítható meg a CSOK támogatások igénybevételéről a 2019–2022-es években. A FeTe települések az átlagosnál kedvezőbb helyzetben vannak, itt a népességfogyás mértéke magasabb, kevesebb lakás épül, mint a többi településen. A teljes lakásállomány 2,6%-a található ezeken a településeken, viszont a CSOK szerződések 3,8%-át kötik meg az itteni lakásokra. Kisebbség viszont ezeken a településeken az új lakásokra vonatkozó szerződések és a kamattámogatott hitelek igénybevételi aránya (4. táblázat). A FeTe településeken a falusi CSOK az, amelynek körében leginkább sor kerül szerződéskötésre, tehát ezeken a településeken a falusi CSOK által biztosított támogatás segítette a leginkább az otthonszerzési lehetőségeket.

A FeTe programban érintett településeken nőtt a legnagyobb mértékben a meglévő gyermekek

száma 2019 és 2021 között a CSOK szerződésekben, és a szerződő családokban a meglévő gyermekek átlagos száma is ezeken a településeken a legmagasabb. A vállalt gyermekek száma viszont az ötezer főnél nagyobb lakosságú, FeTe és falusi CSOK által nem érintett településeken a legmagasabb, ahol az új lakásokra vonatkozó legtöbb szerződést kötik, amelyeknek a legmagasabb az anyagi ráfordítás igénye, ami összekapcsolódhat a több vállalt gyermekkel és a kamattámogatott hitel felvételével.

A FeTe települések száma kicsi, ennél fogva a szerződések és a támogatási összegek nagysága is ezeken a helyeken a legkisebb, viszont az egy szerződésre jutó összegek mégis itt a legmagasabbak. Ugyanez állapítható meg az egy családra jutó átlagos összegekről is. Bár a FeTe települések a leghátrányosabb helyzetű térségek, a családi otthonteremtési kedvezmény ezt a helyzetet kimutathatóan kompenzálni törekszik.

Felhasznált irodalom

- Antal István – Török Péter (2020): *A CSOK igénybevétele a „Felzárkózó települések” program által érintett helységekből. Kapocs 1. 120–132.*
- Bocz János – Antal István (2020): *A termékenység változása országosan és a felzárkózó településeken 2010 és 2019 között. Kapocs 3-4. 61–70.*
- Bóday Pál (felelős szerk.) (2019): *Magyarország közigazgatási helynévkönyve, 2019. január 1. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 2019.* https://www.ksh.hu/docs/hun/hnk/hnk_2019.pdf; https://www.ksh.hu/apps/shop.kereses?p_lang=HU&p_szo=helys%E9g
- Papházi Tibor (2022): *Családok Otthonteremtési Kedvezménye (CSOK) – hat év eredményei a számok tükrében. Kapocs 3-4. megj. alatt.*
- Papházi Tibor, Fail Ágnes, Horváth-Varga Anikó (2021): *A Családi Otthonteremtési Kedvezmény 2020. évi eredményei. KINCS Gyorsjelentés, https://www.koppmariaintezet.hu/docs/CSOK_2020_gyorsjelentés_2021_03_05.pdf*
- Papházi Tibor - Nyírády Adrienn - Pári András (2021): *Magyarország történetének legnagyobb otthonteremtési programja a koronavírus-járvány alatt is bővült. KAPOCS 1-2. szám, 77–87.*
- Pári, A., Papházi, T. & Uhljár, P. (2023): *A falusi CSOK hatása a települések népességére. Modern Geográfia, 18(3), online first. https://doi.org/10.15170/MG.2023.18.03.03*